

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Elevers uppfattning om läxor

– läxans utformning och innehåll i fyra ämnen

Sebastian Rundberg

LAU370

Handledare: Anita Franke

Examinator: Magnus Hermansson
Adler

Rapportnummer: VT09-2611-032

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Elevers uppfattning om läxor – läxans utformning och innehåll i fyra ämnen

Författare: Sebastian Rundberg

Termin och år: VT 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Anita Franke, Institutionen för pedagogik och didaktik – IPD

Examinator: Magnus Hermansson Adler

Rapportnummer: VT09-2611-032

Nyckelord: Läxor, inläring, repetition, matematik, svenska, engelska, SO

Syftet med den här studien är att undersöka hur läxan ser ut, hur den initieras och hur den följs upp inom fyra ämnesområden. Huvudfokus ligger dock i frågan huruvida man ger läxor i förhållande till elevers förutsättningar att lära nya kunskaper. Jag har gjort en kvalitativ undersökning på tjugo elever i två klasser i skolår 6.

Jag har kommit fram till att läxorna i de fyra ämnesområdena är individuella på det sättet att alla har samma läxa, men alla gör den enskilt. Det förekommer inte någon differentiering när det gäller innehållet i läxorna mellan eleverna mer än i ämnet matematik. Där arbetar man mot beting och ofta tar man igen om man ligger efter i sin planering. I övriga ämnen är läxan uppbyggd kring repetition och man arbetar mycket med att repetera kunskap, både gammal och ny sådan.

Man måste som pedagog i allt högre grad framöver se till hur eleverna erfar nya kunskaper. Enligt de styrdokument vi har att arbeta mot, framställs individualisering som en stor och viktig del av skolverksamheten. Med individualisering menar man dock inte att elever självständigt ska arbeta med olika moment i skolan. Det man menar är att man måste se till individens förutsättningar att ta till sig och lära ny kunskap och på vilket sätt eleven gör detta. Här spelar läxan en stor roll, då den inte utvecklats i samma fart som styrdokumentet gjort. Den är fortfarande utformad kollektivt på det viset att alla elever har samma läxa, trots att de erfar nya kunskaper på olika sätt. Eleven måste stå i centrum och därför är det av vikt att man undersöker hur varje enskild individ erfar kunskap för att kunna anpassa undervisningen så att alla elever når målen på ett tillfredsställande sätt.

Summary

The purpose with this study is to investigate the content of the homework, how the homework initiates and in what way the homework is being followed up in four subject fields. The main focus is however whether one gives homework in relation to students' basic condition to learn. I have done a qualitative survey based on 20 students i two classes in the 6th grade (age 12-13).

I have found that the homework in these four subject fields are individual in the meaning that all students have the same homework, but everyone does their homework individually. It does not exist any differentiation when it comes to the content of the homework between the students, except for mathematics. In mathematics the work is more of work by contract and often one has to work at home to be in phase with the detail planning. In the three other subject fields the characteristic of the homework is more of repetition and one works a lot with the repetition of knowledge, both old and new.

As a teacher one must to a greater extent ahead perceive how the students learn new knowledge. According to the documents that control the school activity, individualizing is a great and important part of the activity. The word individualizing does not mean that students by themselves should work with different elements in school. It means that one has to see to the student's ability to learn new knowledge and in what way they learn. The homework plays a great part in this work and it has not developed in the same rate as the regulations. It is still shaped collectively where each and every student has the same homework, despite that they all learn in different ways. The student has to be in the centre and therefore it is of great importance that one investigate in what way each and every student learn knowledge so that one can adjust the school teaching so that all students reach the settled targets of the educational programme.

Innehållsförteckning

Summary	ii
Innehållsförteckning	iii
Förord	1
1 Bakgrund.....	3
1.1 Inledning.....	3
1.2 Problematisering	3
1.3 Syfte	4
2 Litteraturgenomgång.....	5
2.1 Styrdokument	5
2.1.1 Matematik.....	5
2.1.2 Engelska	5
2.1.3 Svenska	6
2.1.4 SO-ämnena – allmän del	6
2.1.5 SO-ämnena – historia.....	6
2.1.6 SO-ämnena – samhällskunskap.....	7
2.1.7 SO-ämnena – religionskunskap.....	7
2.1.8 SO-ämnena – geografi.....	7
2.2 Pedagogiska teorier	8
2.2.1 Behaviorism	8
2.2.2 Konstruktivism – variationsteori	8
2.2.3 Konstruktivism – kognitiv konstruktivism	9
2.2.4 Konstruktivism – socialkonstruktivism	9
2.2.5 Konstruktivism – sammanfattning	10
2.3 Forskning	11
2.3.1 Svensk forskning.....	11
2.3.2 Amerikansk forskning.....	12
2.4 Tidigare examensarbeten	15
2.5 Sammanfattning och problemavgränsning	17
3 Metod	18
3.1 Val av forskningsansats	18
3.2 Intervju	19
3.3 Urval.....	19
3.4 Forskningsetik.....	20
3.5 Undersökningens genomförande	20
3.6 Analys.....	21
3.7 trovärdighet.....	21

4	Resultat.....	23
4.1	Matematik.....	23
4.1.1	Läxa utifrån syftet att repetera	23
4.1.2	Läxa utifrån syftet att ligga i fas	24
4.2	Engelska	24
4.2.1	Läxa med syfte att befästa språkkunskaper.....	24
4.3	Svenska.....	25
4.3.1	Läxa utifrån syftet att repetera <i>och</i> befästa.....	26
4.4	SO-ämnen	26
4.4.1	Läxa utifrån syftet att repetera <i>och</i> befästa.....	27
4.5	Elevers och föräldrars syn på läxor	27
4.6	Lärares intentioner med läxor – enligt elever	29
4.7	Elevens syn på skolan.....	29
4.8	Hur eleverna arbetar med sina läxor	30
4.9	Sammanfattning av resultatet	31
5	Diskussion	32
5.1	Läxan som en möjlig arbetsmetod.....	32
5.2	Eleven i centrum	34
6	Framtid	35
6.1	Hur vi arbetar vidare.....	35
6.2	Fortsatt forskning	35
	Referenser.....	36
	Bilaga 1 – intervjuguide	38
	Bilaga 2 – brev till föräldrar.....	39

Förord

En arbetsam vår går mot sitt slut. Det har stundtals varit jobbigt att arbeta med den här rapporten, men också mycket lärorikt och spännande. Att som ensamskribent ta sig igenom ett examensarbete, stärker både de faktiska kunskaperna kring ämnet och den emotionella självkänslan.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare, Anita Franke. Du har på ett professionellt sätt guidat mig genom den snåriga djungel som ett uppsatsskrivande är.

Likaså vill jag rikta ett tack till de medverkande eleverna, som på ett mycket positivt sätt ställde upp med sina erfarenheter i ämnet.

Tack också till elevernas två lärare, som med stor entusiasm tog sig tid att hjälpa mig i min undersökning.

Göteborg, maj 2009

Sebastian Rundberg

1 Bakgrund

1.1 Inledning

Läxan är en naturlig del av skolverksamheten. Enligt min uppfattning använder många lärare läxor som en del av sin undervisning och de tar den ofta för given. Likaså har jag erfårit att användandet av läxor många gånger är oreflekterat och en djupare analys kring innehåll och utformning av läxan lyser ofta med sin frånvaro. Tidigare forskning har belyst läxan dels utifrån ett arbetsmiljöperspektiv (Hellsten, 2000), dels utifrån elevers förhållningssätt till läxor (Österlind, 2001). Studierna har genomförts med såväl lärare, elever som föräldrar. Fokus har, med elever och föräldrar som målgrupp, legat på den allmänna synen på hemarbete i form av läxor och dess eventuella positiva alternativt negativa effekter på elevens inläring. När målgruppen lärare varit föremål för undersökning har studenterna (Danielsson & Enemar, 2008) valt att fokusera på deras syn och användande av läxor i olika ämnen. I fallet med elever framkommer lite olika resultat. Dels att elever lär sig mer oavsett om de tycker om arbetsformen eller inte, men också att många elever faktiskt upplever läxor som ett stressmoment. Föräldrars syn är mer positiv där de menar att läxor utvecklar förmågan till självständigt arbete. De tycker också att läxläsningen är en social samvaro där föräldrar och elever får tillfälle att umgås kring hemarbetet och de får därmed en insyn i vad eleverna arbetar med i skolan. I studier med lärare som målgrupp, framkommer det att lärare främst använder läxan som repetitionsinstrument där de anser att eleverna behöver tid till enskild repetition utanför skoltid. Vad som däremot inte studerats i någon större omfattning, vare sig på grundutbildningsnivå eller på forskarnivå, är läxans innehåll och hur pedagoger utformar dessa i olika ämnen. Det har berörts en aning med fokus på lärares uppfattning kring hur de utformar läxan i förhållande till ämne, men någon djupare analys utifrån elevers perspektiv har inte gjorts.

1.2 Problematisering

Jag avser att problematisera hur lärare arbetar med läxor i olika ämnen och vad de har för innehåll i dessa utifrån elevers perspektiv. Att fokusera på utformning och innehåll kan klargöra hur man som pedagog eventuellt kan ge en så optimal läxa som möjligt i respektive ämne för att uppnå en god kunskapsutveckling. Studien ska också ses i förhållande till de styrdokument vi har att arbeta efter i skolan. Intentionerna i dessa är tydligt inriktade mot lärande som ett socialt samspel men även vikten av att individualisera skolan efter elevens behov. Något som är av vikt att utreda är hur och vad som initierar en läxa, det vill säga vad som gör att man får en läxa, och hur den sedan följs upp. Likaså om lärarna har olika typer av läxor i olika ämnen och i vilken grad de anser att eleverna klarar av att genomföra läxan på egen hand. Det är också intressant att se om det enbart är ämnesinnehåll eleverna lär sig på läxor eller om de lär sig andra kvalitéer som generellt ansvar över läxan som budbärare

mellan skola och hem, eller att klara av att genomföra självständigt arbete. Jag ämnar problematisera läxbegreppet i matematik, engelska, svenska och SO. Jag har valt dessa ämnen då disciplinerna är relativt skilda och att det då är intressant att se eventuella skillnader i hur läxorna ser ut i respektive disciplin. Matematik är klassiskt naturvetenskapligt ämne och läxor i matematik kan då se ut på ett visst sätt på grund av de traditioner som ligger i ämnet. Detta gäller vidare för engelska och svenska som klassiskt humanistiska ämnen och SO-ämnena som klassiskt statsvetenskapliga och nationalekonomiska ämnen, med undantag för religion och i viss mån geografi. Det är även intressant om det finns likheter mellan dessa vitt skilda ämnen i ljuset av pedagogiska teorier. Det är ju möjligt att ämnestraditionerna inte har någon inblandning alls i sättet att arbeta med läxor i respektive ämne utan att det som styr är pedagogens syn på inläring.

1.3 Syfte

Den här studiens syfte är att problematisera läxans uppbyggnad och innehåll i fyra skolämnena. Jag har valt att fokusera på matematik, engelska, svenska och SO-ämnena som blockämne. Varför jag valt att fokusera på SO som blockämne beror på att man oftast undervisar de fyra samhällsorienterande ämnena i block i grundskolans tidigare skolår (skolår 1-6). Man arbetar ofta tematiskt kring problem och fenomen inom de fyra disciplinerna: geografi, historia, samhällskunskap och religion.

Med hjälp av tidigare forskning, pedagogiska teorier och egen vetenskaplig undersökning ämnar jag svara på följande huvudfråga:

På vilket sätt ger man läxor beroende på elevens förutsättning att lära sig något, för att uppnå optimal kunskapsutveckling?

Detta gör jag med hjälp av dessa tre följdfrågor:

Hur är läxan utformad i de fyra skolämnena?

Hur initieras läxan i respektive ämne?

Hur följs läxan upp?

2 Litteraturgenomgång

I det här kapitlet tänker jag gå igenom litteratur som alla på något sätt berör begreppen läxa och/eller hemarbete. Först tar jag upp de fyra kursplanerna som mina studier berör, matematik och engelska, svenska och SO-ämnena. Därefter tar jag upp några pedagogiska teorier som ligger till grund för hur man som pedagog ser på inläring. Vidare kommer jag visa en del av den forskning som bedrivits och som är relevant för ämnesvalet. Det är både svensk och amerikansk forskning. Tidigare examensarbeten är också något jag tittat på för att vidga synen på området och se vad som skrivits tidigare om läxor inom utbildningsvetenskap på avancerad nivå. Avslutningsvis sammanfattar jag kapitlet och ger en problemavgränsning.

2.1 Styrdokument

2.1.1 Matematik

Kursplanen i matematik för grundskolan fokuserar mycket på problemlösning och att kunna tillämpa ämnet på ett naturligt sätt i sammanhang där det faller sig naturligt. Vidare uttrycks att matematikämnet har en nära anknytning till andra ämnen i skolan.

Matematik har nära samband med andra skolämnen. Eleverna hämtar erfarenheter från omvärlden och får därmed underlag för att vidga sitt matematiska kunnande (Kursplan i matematik, 2000).

Om man tittar på mål att uppnå för skolår nio ska eleverna utvecklat adekvata kunskaper för att kunna lösa problem i sitt vardagsliv och besitta tillräckliga kunskaper för att kunna tillgodogöra sig matematik i sin fortsatta utbildning.

2.1.2 Engelska

Undervisningen i engelska ska bidra till att eleverna utvecklar sitt engelska språk, så att de kan använda det i praktiska situationer i det verkliga livet. Eleverna ska utveckla en lust att lära engelska för att kunna bygga vidare på sina språkkunskaper i vidare studier. Kursplanen fokuserar mycket på kommunikation, både muntlig och skriftlig. Det beskrivs också att undervisningen i engelska inte bör delas upp i olika moment som följer varandra. Ett språk lär man sig inte i fragment som lärs in i viss ordning.

Både yngre och äldre elever berättar och beskriver, diskuterar och argumenterar, även om det sker på olika sätt, på olika språkliga nivåer och inom olika ämnesområden (Kursplan i engelska, 2000).

2.1.3 Svenska

Svenskämnet i skolan ska vara uppbyggt så att eleverna lär med flera sinnen. Eleverna ska utveckla förmåga att tala, lyssna, skiva, läsa och se. Detta görs genom bland annat genom att få upplevelser i litteratur, på film och genom teater.

Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning utan kan ske även genom avlyssning, drama, rollspel, film, video och bildstudium (Kursplan i svenska, 2000).

Eleverna ska också utveckla en god skriftlig förmåga, men också en läsförmåga. Vikten av att vara källkritisk lyfts fram som en viktig kunskap. Att reflektera över texter och att kunna delta i diskussioner är viktiga egenskaper som eleverna skall ha utvecklat i slutet av skolår nio.

2.1.4 SO-ämnen – allmän del

Undervisningen i SO-ämnen ska syfta till att eleverna blir demokratiska medborgare i samhället. Man ska inte enbart vara en passiv medborgare utan en aktiv och deltagande sådan. Eleverna ska utveckla en förståelse för andras livsvillkor och förstå sig själv i sin nutid i förhållande till en historisk dåtid. Detta ska också leda fram till en förmåga att forma en hållbar framtid. I slutet av skolår nio ska eleverna främst kunna se samband i det verkliga samhället och vad som påverkar dessa. Eleverna ska också kunna resonera kring viktiga frågor och aktivt praktisera ett demokratiskt förhållningssätt i vardagslivet. Även i SO-ämnen talas det om vikten av att vara källkritisk och att kunna värdera sina källor.

Att söka, granska, välja, strukturera, kritiskt värdera, integrera och redovisa information på skilda sätt – i tal, skrift, bild, form, drama, musik och rörelse – är centralt i de samhällsorienterande ämnena (Kursplan i SO-ämnen, 2000).

2.1.5 SO-ämnen – historia

Ämnet historia syftar till att eleverna ska utveckla en historisk medvetenhet för att kunna se samband mellan dåtid och nutid. Historia är en viktig faktor för att kunna förklara hur samhälle och kultur har sett ut och varför det ser ut som det gör i nutid. Att fokusera på den lilla historien, det vill säga den historia som omgärdar eleven själv, är viktigt och det är genom detta eleven kan förstå andras levnadsvillkor ur en historisk synvinkel.

Genom att bli medveten om vad som påverkat utvecklingen under skilda tidsepoker och om sambanden mellan olika faktorer utvecklas en beredskap inför framtiden (Kursplan I historia, 2000).

2.1.6 SO-ämnen – samhällskunskap

Samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklas till demokratiska medborgare, som tar en aktiv roll i samhället och deltar i den demokratiska processen. De ska utveckla en förståelse för andra människor oavsett klass, kön eller etnicitet. De ska utveckla en tolerans inför andras värderingar och åsikter och förstå att varje människa är okränkbar. Ämnet tar upp centrala och känsliga frågor som rör nutiden och den globala värld vi lever i. Att få eleverna att främja en hållbar utveckling, både socialt, ekonomiskt och naturvetenskapligt, är ett viktigt mål.

2.1.7 SO-ämnen – religionskunskap

Religionskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar en förmåga att bearbeta och fundera kring sin egen livsvärld och de existentiella frågor som kan uppkomma. Alla människor funderar kring livsåskådning och tro och det gör att man behöver verktyg för att handskas med dessa ofta svåra och komplicerade frågor. Eleverna behöver också utveckla en förståelse för andra människors sätt att tänka kring dessa frågor, speciellt med tanke på den mångkulturella värld vi lever i just nu.

2.1.8 SO-ämnen – geografi

I ämnet geografi ingår både avsnitt som rör naturgeografi och avsnitt som rör kulturgeografi. Eleverna ska utveckla en förmåga att agera hållbart i ett samhälle som hela tiden utvecklas och förändras. Eleverna ska å ena sidan utveckla kunskaper om olika områdens placering på kartan, å andra sidan utveckla förståelse för hur och varför människor lever på vissa sätt i dessa olika områden. Undervisningen består av både lokala och regionala problemställningar, men även globala sådana.

2.2 Pedagogiska teorier

Ett viktigt spektra att behandla när man tittar på fenomenet läxor är pedagogiska teorier. Det är intressant om det finns korrelationer mellan läxans utformning, styrdokument och pedagogiska teorier. Det kan vara skillnad mellan elevens sätt att lära sig på och då är det av värde att se om man då använder anpassade läxor i ljuset av pedagogiska teorier.

2.2.1 Behaviorism

Enligt behaviorismen är eleven ett objekt som i princip kan lära sig allting, om läraren stimulerar och påverkar individen på rätt sätt. Behavioristerna menar vidare att individens inre tankeverksamhet inte kan studeras genom observation och därför beaktar de heller inte detta när de studerar människans inlärning. Det som är av intresse att studera är förhållandet mellan stimuli och respons när en individ påverkar en annan på något sätt. Ett exempel, som också är vanligt i skolans värld och som har visat vara ett effektivt medel för inlärning, är straff och belöning. (Imsen, 2006, s. 38-40)

I skolans värld förekommer ofta, enligt egen observation, system med belöning för ett gott arbete med exempelvis glosor i engelska. Det handlar ofta om olika typer av klistermärken som fästs i en bok som sparas.

2.2.2 Konstruktivism – variationsteori

När forskare pratar om lärande utifrån variationsteori, menar de att lärande endast sker då ett fenomen framställs på olika sätt och i förhållande till ett annat fenomen. Eleven måste se olika, och ofta motsatta, förhållanden för att kunna urskilja hur något är. Just detta att förstå en helhet är mycket viktigt för att lärande ska ske. Helheten måste därför komma före delarna i lärandet av ett nytt fenomen.

Man kan inte bara lära sig detaljer, utan att ha en aning om i relation till vad de är detaljer (Marton & Booth, 2000, s. 181).

Vidare måste individen alltid ha en relation till den yttre världen och fenomenets plats i densamma, samtidigt som hon lär. Då erfar individen nya kunskaper om ett redan känt fenomen och lär sig då nya sätt att se på olika företeelser. Detta tillsammans med att variera sitt lärande skapar en genuin grund att stå på när en individ ska lära något nytt. Det är först då innehållet varierar, som aspekter av en företeelse kan urskiljas och därmed får individen en bättre förståelse för fenomenets plats i omvärlden. (Marton & Booth, 2000)

2.2.3 Konstruktivism – kognitiv konstruktivism

Till skillnad från behaviorismen menar forskare inom konstruktivismen att kunskapen konstrueras i individens huvud. Vi erfar en mängd händelser och konstruerar en kunskap utifrån de erfarenheter vi är med om. John Dewey menade att en individ måste göra saker för att sedan se vad det leder till. Då skapar hon en kunskap kring ett fenomen. Att vara aktiv i sitt kunskapsskapande är en central del inom konstruktivismen. Forskare inom den här teoretiska diskursen är dock inte enade kring allt, det finns falanger även inom konstruktivismen.

Jean Piaget stod för en kognitiv konstruktivism. Med det menas att lärandet pågår och utvecklas mellan den enskilda människan och det yttre samhället. Sedan bearbetas dessa erfarenheter i människans inre tankeprocesser. Piaget menade med andra ord att det inre språket hade större betydelse än den mellanmänniska interaktionen.

Piaget believed that social interaction was not as important as inner speech (Davydoiv & Radzikhovsky, 1985) (Pass, 2004, s. 84).

Han menade vidare att om elever använde språket under instruktioner, kunde det visa på en lägre aktivitet i hjärnan vad gäller effektivt tänkande. (Pass, 2004, s. 84)

Piaget såg misslyckandet, eller att något visades felaktigt, som en naturlig del i lärandeprocessen. Så länge eleven arbetade med hypoteser som objektivt studerades, ansåg Piaget att resultatet inte spelade någon större roll. Att misslyckas är en del av livet och detta skulle inte eleverna bli fräntagna erfarenheten av.

Often, it is as important to prove something incorrect as to prove it correct in a research study (Pass, s. 84).

Piaget stod för en individuell syn på eleven. Det är vad som pågår i den lärandes hjärnprocesser som är av betydelse för hur vi kan lära. Den huvudsakliga utvecklingen står eleven för själv med hjälp av sin tankeförmåga. Lekens betydelse för Piaget är därmed begränsad. Han menade att det endast i barndomen kunde vara av vikt att leka. Om barnet lekte senare i sin utveckling kunde det leda till "vansinne" på grund av ostrukturerat tänkande. (Pass, 2004)

2.2.4 Konstruktivism – socialkonstruktivism

En annan del av konstruktivismen är den sociala konstruktivismen, eller grovt uttryckt, den sociokulturella inlärningsteorin. Den förespråkades av Lev Vygotskij. Vygotskijs teorier är inriktade på det sociala samspelet mellan individer och hur detta utvecklas. I motsats till Piaget tänkte Vygotskij inte på eleverna som inneslutna och enskilda individer, utan att

eleverna utgjorde en del i en helhet, ett socialt samhälle. Här har språket en central funktion som menings- och kunskapsbärare. (Dysthe, 1996, s. 54-55)

Till skillnad från Piaget, talade Vygotskij mycket om att den lärandes utveckling inte kunde bestämmas till en specifik ålder. Han menade att kvalitéer kan utvecklas när som helst och att en del elever inte alltid utvecklas till sin optimala förmåga. Detta, menade Vygotskij, berodde på att de aldrig fått möjlighet att göra det. Ett barns intellekt utvecklas genom att honB ser tillbaka på sin egen kunskap och bildning. När det gäller lekens betydelse för lärande ansåg Vygotskij att den var mycket betydelsefull för lärandet. Det sociala samspelet mellan barnen utgör en bra grund för att lära sig av varandra. (Pass, 2004)

Michail Bakhtin var en forskare som även han fokuserade på kommunikationen mellan individer. Han lade ännu större vikt vid språket än vad Vygotskij gjorde och lade stor vikt vid olika meningsbärande enheter som han kallade yttranden (Imsen, 2006, s. 355-356). Dessa yttranden innefattar dock inte enbart muntliga dialoger utan även skriftliga sådana. Antingen genom texter som författas av elever eller genom läroböcker (Dysthe, 1996, s. 62). Människans existens bygger på att vi samspelar med varandra och att det kontinuerligt pågår en dialog i någon form mellan individer i ett socialt samhälle.

En människa definieras genom sitt förhållande till andra, och därför använder människan inte språket för att i första hand ge uttryck åt sig själv utan för att kommunicera, befinna sig i en dialog (Dysthe, 1996, s. 63).

2.2.5 Konstruktivism – sammanfattning

Det finns många likheter mellan de olika falangerna inom konstruktivismen. I mångt och mycket motsäger de inte varandra, utan mer kompletterar varandra. Man kan enkelt kombinera dessa teorier i olika hög grad beroende på hur verksamheten ser ut i skolan. Detta är något man förmodligen redan gör i stor utsträckning i dagens skola. (Pass, 2004, s. 117)

I believe that effective teachers today are already utilizing a combined Piaget/Vygotsky pedagogy (Pass, 2004, s. 117).

2.3 *Forskning*

Inledningsvis kan man säga att begreppen läxor och hemarbete främst har varit föremål för forskning utanför Europa. I USA har flertalet forskare studerat och problematiserat dessa begrepp på senare år. De flesta som forskat kring ämnet är, efter att studierna är genomförda, kritiska till ett oproblematiserat läxbegrepp i skolan. Att ta en arbetsmetod som läxan för given i skolverksamheten utan att diskutera mål och mening, menar forskarna, är direkt negativt för elevernas kunskapsutveckling. Den forskning som genomförts i Sverige kring begreppet läxa, är inte heller den särskilt omfattande. På det hela taget kan det tyckas vara underligt, då läxor och hemarbete är en utbredd och oftast självklar del av skolverksamheten. Nedan följer en utveckling av en del av den befintliga forskning, som är av vikt för den här studien. Jag har gjort ett bekvämlighetsurval när det gäller forskningslitteraturen, beroende på att två av de tre svenska forskarnas, som studerat fenomenet läxor, rapporter inte har gått att få tag på.

2.3.1 *Svensk forskning*

Jan-Olof Hellsten är en av de svenska forskare som studerat läxan i skolan. I sin doktorsavhandling *"Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt"* (2000) studerar Hellsten elevers fysiska och psykosociala arbetsmiljö i skolan. Likväl som att forskning kring läxor är föga omfattande gäller det också forskning kring elevers faktiska arbetsmiljö. Forskningen är främst inriktad mot lärare i skolan.

Frånvaron av forskning är inte något nytt fenomen. /.../ Inte heller är det enbart ett svenskt fenomen. Går man in i internationella databaser via olika slag av sökord som har med skolans arbetsmiljö att göra så hittar man studier av lärares förhållanden. /.../ Skolans arbetsmiljö behandlas alltså som något som i första hand berör lärarna (Hellsten, 2000, s. 24).

Det som forskats om när det gäller elever har mer berört olika tillstånd i den psykosociala miljön som exempelvis mobbning och elevinflytande. Till viss del har även den fysiska arbetsmiljön studerats, med fokus på ljus, klimat, ventilation och allergiframkallande ämnen. Hellsten (2000) har vidgat begreppet arbetsmiljö till att även innefatta arbetsbelastning. Elevers arbetsbelastning har varit föremål för undersökning vid ett tillfälle.

Jag har funnit en enda undersökning som har till huvudsyfte att studera elevers arbetsbelastning. Det är ovannämnda 'Den svenska skolorngdomens arbetsbörda' (Herlitz, 1941) som gjordes för snart 60 år sedan (Hellsten, 2000, s. 29).

Hellsten (2000) menar vidare att det i undersökningar visar att det är läxläsning som dominerar elevers beskrivning av sin arbetsbelastning. Detta har Hellsten som fokus i sin avhandling. Det framkommer i hans avhandling att elever anser läxor som självklara, men att de sällan eller aldrig får någon förklaring till varför en läxa ges. Eleverna menar vidare att det sällan ger någon effekt att försöka diskutera en läxas omfattning med respektive lärare.

Lärarna däremot, anser att de är öppna och relativt lyhörda för elevernas åsikter om läxor som ges. (Hellsten, 2000, s. 130)

Läxan kan beskrivas i två olika kontexter. Hellsten (2000) gör en godtycklig uppdelning i en tragisk och en romantisk kontext. I tragedin innebär läxan en arbetsmetod som är självklar och inte heller ifrågasätts. Här finns läxor av repetitionsart med mycket fakta.

Läxan markerar det ödesbetonade i tragedin genom att ständigt återupprepas som ett oundvikligt inslag i skeendet (Hellsten, 2000, s. 159).

I romansen baseras undervisningen på ett sociokulturellt perspektiv på lärande. Eleverna själva är drivande i sin utbildning och här finns en holistisk syn hos pedagogerna kring lärande. Till skillnad från tragedins läxor som är atomistiskt uppbyggd, består läxan i romansen av en helhet där eleverna själva väljer ambitionsnivå.

Via läxan skapas en helhetsbetonad, väsentlig kunskap. Läxan stärker och utnyttjar den cirkulära tiden genom att definiera en arbetsuppgift som kan påbörjas, bearbetas och avslutas, ofta i ett sammanhang (Hellsten, 2000, s. 167).

En slutsats som Hellsten (2000) kommer fram till är att tragedin alltid innebär att det finns mer att lära. Enligt Hellsten får läxorna aldrig ett slut, utan för de mer ambitiösa eleverna finns det alltid mer att studera, trots att lärarna kanske inte påtalar detta. Det finns ett outtalat förhållningssätt hos dessa elever att alltid sträva efter mer kunskap. Romansens läxor innebär en helhet där läxan är avgränsad till ett område och när man tagit till sig det här området och förstått det, är man färdig. Hellsten menar då att dessa elever kan tänkas prestera över den tilltänkta nivån och att ambitionerna hos eleverna ofta är höga. Det skulle kunna innebära negativa effekter på elevers psykiska hälsa.

Vi vet inte om vår elev plågas av huvudvärk och trötthet. Vad vi däremot vet är att dessa symptom, som inom arbetsmedicinen brukar betraktas som stressrelaterade, ökar stadigt hos grundskolelever (Hellsten, 2000, s. 192).

2.3.2 Amerikansk forskning

I USA har diskussionen kring läxor i skolan varierat stort de senaste hundra åren. Eren och Henderson inleder i sin rapport (2009) att det i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet fanns en stor skepsis mot läxor. Flera amerikanska forskare, bland andra Rice (1897) och Bok (1900), kom fram till att nyttan av läxor var begränsad, för att inte säga minimal. Rice (1897) menade att det inte fanns någon korrelation mellan elevers stavningsläxor och språkutveckling. Han menade vidare att tiden som elever spenderade på läxor, bättre kunde användas till andra aktiviteter. Bok (1900) menade att läxor hade en stor negativ effekt på elevers fysiska och mentala hälsa och att läxan då var direkt skadlig. Denna massiva kritik mot läxor kan ha bidragit till att Kalifornien år 1901, utfärdade en lag som förbjöd läxor i

skolan för elever under femton år. Likaså införde man restriktioner kring mängden läxor i kommunala high schools. (Eren & Henderson, 2009)

Eren och Henderson (2009) menar vidare att forskningen kring läxors betydelse för elevers lärandeutveckling i skolan är bristfällig. Man väljer därför att genomföra denna studie, men i kombination med en ekonomisk aspekt. Läxor, som metod att utveckla elevers lärande, är förhållandevis en liten kostnad för skolan jämfört med till exempel minskade barngrupper. Detta är en synvinkel man sällan uppmärksammar, enligt författarna.

Given the relatively low cost of homework as compared to other policy variables (say reduced class size), this lack of attention in the field of economics is even more concerning (Eren & Henderson, 2009, s. 1).

Eren och Henderson (2009) studerade cirka 25000 elever i åldern 13-14 år. De studerade elevers resultat på prov i förhållande till läxor i fyra ämnen. Matematik, naturvetenskap, engelska och historia valde man att fokusera på. De kommer fram till att frekventa läxor i matematik generellt genererar ett bättre resultat på prov, medan läxor i naturvetenskap, engelska och historia ger en väldigt liten eller ingen positiv effekt alls, som gör att eleverna lyckas bättre på prov. De finner ingen skillnad mellan kön, men däremot finns det en skillnad mellan latinamerikanska, afro-amerikanska och vita elever. Vita elever verkar lyckas bättre om de får läxor i matematik. Latinamerikanska elever verkar utvecklas bättre och prestera ett bättre resultat på prov, med hjälp av läxor i naturvetenskap. Afro-amerikanska elever verkar däremot halka efter i undervisningen om för mycket läxor ges. Likaså gäller det elever med utbildade föräldrar. Avslutningsvis menar man att läxor inte verkar ha någon effekt i att öka prestationerna i andra ämnen. Detta, menar man, kräver en fördjupad förståelse kring elevers förhållande till läxor.

Moreover, homework does not appear to improve achievement in other subjects. Therefore, a better understanding of the complexity of student responses to homework is required (Eren & Henderson, 2009, s. 19).

Den amerikanska forskaren Harris Cooper har under drygt 20 års tid forskat kring läxans funktion i amerikanska skolor. I sin senaste forskning presenterar Cooper (2007) en mängd nya rön. Han menar att man generellt kan säga att läxor ökar den akademiska prestationen, det vill säga den ämnesteoretiska kunskapen. Vidare kan läxor för yngre elever ge ett förbättrat resultat på mindre prov, men om man ser ur ett större perspektiv och mäter bredare prestationer är det mer tveksamt om det ger en övervägande positiv effekt. Det ger däremot en positiv effekt på äldre elevers prestationer vid provtillfällen, men den tendensen vänder till det negativa om det ges för mycket läxor. Elever i 13-18 årsåldern som gör läxor i mer än två timmar per dag lyckas inte bättre i skolan än de som gör läxor i två timmar eller mindre. Cooper (2007) hävdar också att läxor har en positiv effekt på elever i särskilda behov. Detta menar han dock kan bero på andra aspekter, såsom lärarens förberedelser av uppgifterna, att dessa uppgifter bättre är anpassade för eleven och att samverkan mellan hem och skola fungerar på ett tillfredsställande sätt. (Cooper, 2007, s. 37)

Överlag har individualisering av läxor efter svårighetsgrad en väldigt liten effekt på elevers maximala prestationer. Om läraren däremot förbereder läxor som tar hänsyn till elevers olika inlärningsstilar kan det innebära mycket positiv effekt på elevens kunskapsutveckling. Det finns lite forskning kring att långa läxor inte är mer effektiva än korta och att det är mer effektivt med mer frekventa läxor. Gruppuppgifter kan också vara effektiva beroende på innehåll, men den positiva effekten ser man tydligast om lärare använder sig av den metoden i undervisning av äldre elever. Lärarens respons på läxorna är också av stor betydelse och är avgörande för läxans positiva effekter. (Cooper, 2007, s. 52)

Research seems to indicate that it is important to provide some form of feedback on homework. However, the different forms of feedback do not seem to differ much in their effectiveness, nor do different schedules for providing feedback (Cooper, 2007, s. 53).

Enligt Cooper (2007) kan läxor vara både bra och dåliga. Läxor kan också vara ett effektivt sätt att lära barn och ungdomar andra kvalitéer än just ämneskunskaper. Dock måste läxorna spela olika roll beroende på skolverksamheten. På lägre åldrar, till exempel, bör vi inte ha så höga förväntningar på läxans inverkan på eleverna. Läraren kan däremot påvisa för eleverna att tillsammans med andra metoder är läxan en metod där kunskapsinhämtning kan ske, och att detta sker överallt och när som helst. För att förhindra vissa negativa effekter, bör skolor och lärare konstruera läxorna utifrån elevers förutsättningar att lära sig. (Cooper, 2007, s. 109)

John Buell är amerikansk journalist och gymnasielärare som på senare år kommit att undersöka läxans funktion i skolan. Han har tidigare skrivit boken *"The End of Homework"* tillsammans med Etta Kratovec, vid amerikanska College of the Atlantic. I sin senaste bok *"Closing the book on homework"* (2004) uttrycker han en skepticism till sättet läxorna används i dagens skola. Han har visat att läxor bland annat är ett stort problem för barn som kommer från ekonomiskt svaga familjer. Han menar vidare att läxor för barn i de yngre åldrarna, 6-12 år (red.), inte gör någon märkbar skillnad i deras kunskapsutveckling. Däremot kan läxan för äldre barn vara av värde för kunskapsutvecklingen. För att det ska vara detta ställer Buell (2004) dock upp två förutsättningar, som han menar är viktiga. Man ska göra läxorna på plats i skolan där man har tillgång till professionell hjälp och där man också har bra hjälpmedel. Han menar vidare att flera andra faktorer än just läxor och hemarbete ger mycket bättre kunskapsresultat i skolan:

Smaller classes, better teacher training, more access to pre-kindergarten training, and appropriately structured programs for independent projects by older students would achieve far better results than ratcheting up homework (Buell, 2004, s. 134).

Buell (2004) menar också att läraren behöver synliggöra skolämnen mer genom att integrera och koppla samman ämnen med den roll ämnena spelar i samhället. Detta för att den integreringen skapar ett sammanhang, som elever lättare tar till sig. Det skapas även en professionell utveckling bland pedagogerna som är av godo för eleverna. Buell drar slutsatsen att elever både kan och vill studera mer om de har lärare som är kunniga i sina ämnen och som är professionella i sin yrkesroll. Om skoldagen är så effektiv som möjligt med ett tydligt

avslut för eleverna, att eleven inte tar med sig arbete hem, ger även detta en ökad kunskapsutveckling i skolan. (Buell, 2004, s. 145-147)

2.4 Tidigare examensarbeten

Brodin & Lund (*Elevers och lärares syn på läxor*, 2008) tar i sin c-uppsats upp läxor som en metod för inläring. De studerar lärare kvalitativt och lever kvantitativt. De kom fram till att både lärare och elever visar på läxan som positiv när det gäller inhämtning av kunskap. Det fanns dock en skillnad i hur man upplevde den i övrigt. Lärarna var inte medvetna om den stress som eleverna uttryckte över läxan som arbetsmetod. De menar vidare att detta kan bero på en bristfällig kommunikation mellan lärare och elever:

Vi kommer att vara mer vaksamma på stress hos eleverna, då det framkom att redan i år 1 känner sig flickorna stressade. Vi är införstådda med att det kommer att vara svårt, men vi kan inte ignorera att stress finns i alla åldrar, därav måste vi våga ta upp det för samtal (Brodin & Lund, 2008, s. 32).

Danielsson & Enemar (*Lärares syn på läxor i grundskolan*, 2008) gjorde en studie med fokus på lärare och deras syn på läxor. De intervjuade nio lärares syn på och erfarenhet av läxor. De flesta ansåg att läxor är en typ av hemarbete, men man är inte överens om en samlad definition av läxan. Man menar vidare att läxan är både en källa för inläring och för ansvarstagande, men också en informationskanal mellan hem och skola. Lärarna anser också att läxan är en arbetsmetod med fokus på att repetera den kunskap man introducerats till i skolan. Danielsson & Enemar (2008) är båda kritiska till att läxor ges utan eftertanke:

Det gäller att hitta ett mål och mening med läxan. För läxor som bara tar upp elevernas tid, och som bidrar till ilska, ångest och frustration hos dem, är helt onödiga och oanvändbara (Danielsson & Enemar, 2008, s. 37).

Gustavsson & Svensson (*Läxorna bör förändras*, 2008) studerade vilka positiva och negativa effekter läxor hade på elever. Deras fokus var på vilka sätt läxorna relaterade till Lpo 94 och Vygotskijs lärandeteori. De undersökte lärares, elevers och föräldrars syn på läxor som arbetsmetod. De kom fram till bland annat två positiva aspekter, elevers ansvarstagande och samverkan mellan hem och skola. Däremot innebär läxan en källa till orättvisa bland elever. Möjligheterna till att få hjälp hemma är begränsad för en del elever. Likaså är läxan ett betydande stressmoment. Gustavsson & Svensson (2008) är båda kritiska till läxan som arbetsmetod. De finner att läxan bör individanpassas om läxan ska vara befogad i skolan. Eleverna ska också klara av att genomföra läxan själv:

Det enda vi vet är att om läxorna ska följa läroplanen, Vygotskijs teorier och inte vara orättvisa, så behöver de vara anpassade efter den enskildes behov med betoning på lusten att lära. De ska vara roliga och intressanta, men samtidigt inte kräva deltagande föräldrar (Gustavsson & Svensson, 2008, s. 30).

Jacobsson (*Föräldrars inställning till läxor*, 2007) studerade föräldrars syn på läxan. Jacobsson intervjuade fyra föräldrar om deras syn på läxan som metod i skolan. Hon kom

fram till att elevernas ansvarstagande är en viktig faktor som föräldrarna lyfter fram. Man menar också att läxan har en betydande roll som social samlingspunkt för barn och föräldrar:

Man kan anta att ett gott samarbete mellan föräldrar och skola har stor betydelse för att öka skolans utveckling i positiv riktning (Jacobsson, 2007, s. 29).

Kjellgren & Koskeniemi (*Läxors effekter och elevers förhållningssätt till läxor*, 2006) undersökte elevers förhållningssätt till läxor. De visar att eleverna till största del accepterar sina läxor, trots att man ibland uppfattar de som tråkiga och meningslösa. Eleverna menade att de oftast lär sig mycket med hjälp av sina läxor, men också att de får rutin på sitt ansvarstagande. Kjellgren & Koskeniemi (2006) är båda skeptiska till läxan som metod:

Inom forskningen finns inga belägg för vilka läxor som är positiva för barns utveckling men det vi tycker oss ha sett är att läxorna måste individanpassas så att hänsyn tas till elevens särdrag och omständigheterna runt eleven (Kjellgren & Koskeniemi, 2006, s. 19).

2.5 Sammanfattning och problemavgränsning

Forskningen kring läxor i skolan har till största del fokuserat på läxans positiva och negativa effekter dels på elevens arbetsmiljö och dels på elevens kunskapsutveckling. Även tidigare examensarbeten har studerat just meningen med läxor och i princip alla ställer sig kritiska till läxan som arbetsmetod i skolan. Jag avser därför att fokusera mitt arbete på hur läxans innehåll ser ut, hur läraren initierar läxan och hur densamma följer upp den, då detta har varit bristfälligt studerat tidigare. Det har även varit föga studerat huruvida en viss typ av läxa kan placeras inom olika pedagogiska teorier, beroende på dess utformning. Den behavioristiska pedagogiken innebär att eleverna är mottagare av kunskap som läraren förmedlar. Läraren fokuserar mer på olika former av belöningar för att främja lärande. En annan pedagogisk teori är konstruktivismen. Här ryms en mängd idéer om hur elever lär sig ny kunskap. En del av konstruktivismen är variationsteorin. Där menar forskarna att eleven endast lär sig genom att erfara olika sidor av ett fenomen. Motsatser ger en helhetssyn kring olika företeelser och detta är ett måste för att kunna ta till sig nya kunskaper kring ett redan känt fenomen. Två andra huvudgrenar inom konstruktivismen är den kognitiva konstruktivismen och socialkonstruktivismen. Jean Piaget, som var kognitiv konstruktivist, lade större vikt vid elevernas inre tankeverksamhet tillsammans med omgivningen, medan Lev Vygotskij, som var socialkonstruktivist, lade större vikt vid språket och kommunikationen mellan individer.

Läxan ska också kopplas till de styrdokument som gäller för undervisningen i de fyra ämnena som jag valt att fokusera på. Det är av vikt att titta på hur läxan ser ut i de fyra ämnena och försöka se vilken relevans dessa har i förhållande till de mål eleverna ska uppnå enligt kursplanerna.

Just läxans innehåll och utformning har stor betydelse för elevernas inläring och det kan vara positivt att ge eleverna individuella läxor anpassade efter elevernas inlärningsstilar. Det är också av stor vikt att läxor i skolan följs upp av pedagogen, för att ”knyta ihop säcken”.

3 Metod

3.1 Val av forskningsansats

Studien fokuserar på fenomenet läxor och hur dessa är uppbyggda inom fyra olika ämnesområden. Eleverna ger sina beskrivningar av hur läxorna ser ut. Detta gör att jag måste tolka det som eleverna beskriver för att kunna förstå läxan utifrån de premisser jag satt upp.

Karakteristiskt för meningsfulla fenomen är att de måste *tolkas* för att kunna förstås (Gilje & Grimen, 2007, s. 171).

Den här studien är hermeneutisk i den bemärkelsen att fenomenet som jag studerar måste tolkas för att förstås. Studien är inte tillräckligt omfattande för att klassas som helt hermeneutisk, men jag använder mig av en del faktorer inom hermeneutiken för att genomföra min studie.

När man ägnar sig åt en helt hermeneutisk studie finns det dock ett antal grundpelare som man förhåller sig till. För det första är alla tolkningsbara fenomen redan tolkade av aktören som har fenomenet i sin vardag. Det gör att man som forskare alltid tolkar något som redan är tolkat på ett sätt (Gilje & Grimen, 2007, s. 175). Forskaren kan då heller inte bortse från dessa tolkningar, men samtidigt måste forskaren tolka fenomenet ett steg längre och dra egna slutsatser. Hermeneutiker kallar det här förhållningssättet för ett dubbelhermeneutiskt förhållningssätt (Gilje & Grimen, 2007, s. 177). För det andra har forskare alltid en förförståelse inför det fenomen som ska studeras. ”Vi möter aldrig världen förutsättningslöst.” (Gilje & Grimen, s. 179). För det tredje är fenomenet enbart meningsfullt att förstå i det sammanhang det uppstår och lever i. (Gilje & Grimen, s. 185)

Dessa tre delar utgör ”den hermeneutiska cirkeln” (Gilje & Grimen, s. 187). Forskaren rör sig ständigt mellan helheten till delen för att förstå fenomenet och för att kunna tolka detsamma. Helhet och del är beroende av varandra. (Gilje & Grimen, s. 187)

Det finns ett antal användningsområden som är speciellt lämpade för samtalsintervjuer. Det kan till exempel handla om när man som forskare ger sig in på ett utforskat område, när man vill undersöka hur enskilda individer uppfattar sin omvärld och när man vill komplettera annan befintlig forskning. (Esaiason m. fl, 2007, s. 284-289)

Med tanke på vilken typ av studie jag valt att genomföra, lämpar det sig bäst med en kvalitativ metod. Jag behöver tolka och förstå elevernas beskrivningar av läxan i den fyra skolämnena jag valt, vilket gör intervjumetoden överlägsen.

3.2 Intervju

Jag valde att utforma en semistrukturerad intervjuguide (se bilaga 1). Detta gjorde jag därför att jag tydligt formulerat ett problemområde med fokus på läxor, men samtidigt ville jag få reda på varje enskild elevs tankar och förhållningssätt till läxor utifrån min syftesformulering. Det är också viktigt att frågorna är enkla att förstå för att eleven ska kunna svara på dem så uttömmande så möjligt.

Grundregeln är att alla frågor i en intervjuguide skall vara lätta att förstå, korta och befriade från akademisk jargong (Esaiasson, P. m fl., 2007, s. 298).

Tack vare att jag utformade guiden på detta sätt, kunde jag ringa in vissa områden som är värdefulla för tolkning. Med tanke på att jag gör en hermeneutisk studie, lämpar sig en semistrukturerad intervjuguide mycket väl. Då kan jag tolka individuella skillnader mellan eleverna.

Utifrån ett antal huvudfrågor som ställs likadant till alla, följs svaren sedan upp på ett individualiserat sätt (Stukát, 2006, s. 39).

Jag började med att fråga eleven ett par öppna frågor kring skolans verksamhet i stort. Dessa handlade om vad som är roligt respektive tråkigt i skolan. Detta är intressanta frågor för tolkning av hur eleven uppfattar sig själv i skolans verksamhet. Sedan frågade jag hur eleven uppfattar läxor, hur deras vårdnadshavare uppfattar läxorna i skolan och vad eleven tror att lärare har för intentioner med läxor. Sedan bad jag eleven beskriva läxorna i de valda ämnesområdena. Detta för att få en bild av hur läxorna ser ut och om eleverna uppfattar läxorna likadant. Vidare diskuterade vi om dels hur läxorna initieras och dels hur läxorna följs upp. Dessa frågor var av vikt att ställa för att kunna få reda på hur läraren arbetar med läxorna. Avslutningsvis ville jag också ha reda på i vilken omfattning eleven gjorde sina läxor självständigt respektive med hjälp av någon annan. Detta utifrån de fyra ämnesområdena jag valt att fokusera på. Att veta hur de gör sina läxor är av vikt med tanke på korrelationer mellan läxor och inlärningsteorier.

3.3 Urval

Syftet med studien var att ta reda på bland annat hur läxan ser ut i fyra olika ämnen (se ovan). Det medför att man inte behöver göra ett strategiskt urval av personer för intervju. I mitt fall ansåg jag det lämpligt att genomföra intervjuer med elever, eftersom de är mottagare av läxorna i skolan. Jag koncentrerade mig till två klasser i skolår 6 på samma skola. Jag valde samma skola dels för att tiden inte räckte till att genomföra en studie på en annan skola som referensstudie, dels för att skolan har två parallellklasser med två olika lärare. Mitt intresse för studien är att se hur arbetet med läxor går till, varför det är av positiv vikt att undersöka båda parallellklasserna. Jag gjorde själv ett slumpmässigt urval i klass A, men i klass B gjorde

läraren i klassen ett slumpmässigt urval åt mig. Totalt intervjuade jag 20 elever, 10 elever i klass A och 10 elever i klass B. Hälften av eleverna var pojkar och hälften var flickor. När jag gjorde urval i klass A skrev jag först ner vilka av eleverna som var där under intervjudagen. Sedan gjorde jag lappar med elevernas namn på och la dessa i en låda. En elev hjälpte mig sedan att, inför klassen, dra fem flickor och fem pojkar ur högen för att få fram tio elever till intervju. Innan dess informerade jag eleverna om min studie och hur intervjuerna skulle gå till och att de skulle vara anonyma. En elev avböjde sin medverkan, men resterande elever deltog i intervjuer. I klass B informerade jag även där om min studie och vilket syfte jag hade med min undersökning. Där gjorde läraren i klassen ett urval likt mitt eget i klass A.

3.4 *Forskningsetik*

Jag har använt mig av HSFR:s etiska regler vid forskning. För det första ska alla deltagare i en undersökning informeras om studien i sin helhet. Man bör informera om vilket syfte man har med studien och hur man har planerat att den ska gå till. Deltagarna ska också bli informerade om att det är frivilligt att delta och att man utan problem när som helst kan avböja att fortsätta delta. Informationen skickades hem till vårdnadshavare för samtycke till studien, då eleverna var under femton år (se bilaga 2). När urvalet sedan gjordes i klassen tillfrågades alla elever var och en, om de kunde tänka sig att medverka. Vidare informerades alla deltagare om deras anonymitet i studien. Deras deltagande kommer inte på något sätt att synas i form av namn eller något som kan avslöja deras identitet. Varje medverkande elev kodades vid intervjun, elevens identitet framgår inte på inspelningen (se 3.5). Likaså informerades eleven om att intervjun endast kommer att användas för den här studiens syfte (se 3.5).

3.5 *Undersökningens genomförande*

Jag tog kontakt med de två lärarna i klasserna via mejl en vecka innan jag tänkte göra mina intervjuer. Då skickade jag även med ett brev adresserat till föräldrarna (se bilaga 2), om att jag ville intervju elever angående deras syn på läxor. Denna blankett skulle skrivas under av föräldrarna om de samtyckte eller inte att deras barn deltog i en intervju angående läxor i skolan. En vecka senare genomförde jag intervjuer med klass A ena dagen och med klass B ett par dagar senare. Jag informerade varje elev om att jag tänkte spela in intervjuerna för att lättare kunna tolka vad de svarade på mina frågor i efterhand. Jag kodade också varje elev i inspelningen och inga personnamn nämndes under inspelningen av intervjun. Vi satt i ett lugnt grupprum intill klassrummen, så att eleverna kunde känna sig trygga i sin miljö. Längden på intervjuerna varierade mellan 7 minuter upp till 14 minuter.

3.6 *Analys*

Jag har analyserat mitt material utifrån en hermeneutisk ansats. Detta innebär inte att hela studien är hermeneutisk i den bemärkelsen att jag tillämpar alla kriterier för hur en sådan studie går till. Jag har mest fokuserat på kriteriet *tolkning*. Att tolka något fenomen gör vi när vi inte riktigt förstår innebörden av fenomenet (Gilje & Grimen, 2007, s. 190). Därför har jag fokuserat på tolkningen av läxorna, för att bringa större klarhet i hur man bör arbeta med läxorna i skolan.

Efter det att intervjuerna var genomförda, lyssnade jag av dessa och skrev ner vad eleverna svarat på frågorna. Jag transkriberade inte intervjuerna ordagrant, utan nöjde mig med att skriva ner det viktigaste som hade med studien att göra. Det finns flera sätt att analysera det material man har, men i det här fallet valde jag att fokusera på det mest centrala. Detta är ett av de olika förfaranden som Trost (2005) förespråkar.

Denna metod har fördelen att man skär bort allt ointressant material, alla oväsentligheter, som inte har med studien att göra (Trost, 2005, s. 127).

Jag valde att organisera svaren i huvudsak enligt de frågor jag ställde i intervjun. Jag sorterade även upp elevsvar i ett antal andra rubriker. Då jag ställde frågor till eleverna kring deras egen uppfattning av skolan, deras egen och föräldrars inställning till läxor och hur de brukar genomföra sina läxor, fann jag det relevant för studien att redovisa dessa svar på något sätt.

Mängden citat i resultatdelen är begränsad på grund av att elevantalet är begränsat och att det, via olika omvägar, skulle vara relativt lätt att förstå vilken elev jag citerar. Det är ur en etisk synvinkel som jag valt att begränsa antalet citat. (Trost, 2005, s. 114)

3.7 *Trovärdighet*

Det är svårt att mäta någon slags trovärdighet när man talar om kvalitativa studier. Vid kvantitativa studier framkommer resultat som är mätbara och som, för att vara trovärdiga, kräver en hög grad av standardisering. Det gäller inte för kvalitativa studier. Här handlar det mer om att tolka och förstå hur den intervjupersonen tänker och handlar. Därför är det istället av vikt att man, som seriös forskare, dels aktivt informerar kring de etiska principerna initialt dels förhåller sig så objektivt som möjligt i intervjusituationen. Det är också av värde att man ställer följdfrågor utanför intervjuguiden som man skapat och att man inte lägger orden i mun på den intervjuade. (Trost, 2005, s. 111-115)

Likaså ska intervjuaren inte sammanfatta intervjun på ett alltför tydligt sätt då den pågår, då sammanfattningen ofta blir en tolkning av forskaren. Detta kan störa reliabiliteten i svaren, varför intervjuaren istället gör den här analysen i ett senare skede. (Trost, 2005, s. 86)

Enligt det som jag tagit upp ovan anser jag att den här studien kan anses trovärdig och det resultat som framkommer kan användas vid planering av undervisning i skolverksamheten. Den här studien går inte att generalisera över en större grupp elever, då den är av kvalitativ art. Däremot kan pedagoger ta resultatet i beaktande när de arbetar med läxor, för att själva undersöka om studien är applicerbar på den elevgrupp de för tillfället har.

4 Resultat

Här kommer jag att redovisa den kvalitativa analysen av resultatet som elevintervjuerna gav. Jag väljer att redovisa resultatet under ett antal underrubriker, som bygger på frågornas karaktär i min intervjuguide (bil. 1). Elevernas svar kommer att presenteras under åtta underrubriker.

4.1 Matematik

I ämnet matematik förekommer det två olika typer av läxor. Dels en typ av läxa, som har till syfte att repetera en viss mängd kunskap inför ett prov och som är lika för alla och dels en kontinuerlig läxa, som bygger på ett slags beting om ett visst antal uppgifter eller om en viss tidsrymd. Denna läxa är individuell. Det har tidigare också förekommit en typ av repetitionsläxa som hade som syfte att befästa multiplikationstabellen. Denna läxa förekommer dock inte längre hos eleverna.

Läxa i matematik, i bemärkelsen ett antal uppgifter som knyter an till det området eleverna arbetar med i skolan och som oftast finns i den befintliga matematikbokens slut, är inget som någon elev menar att de har. De arbetar inte med matematik på det här sättet hemma.

4.1.1 Läxa utifrån syftet att repetera

När det gäller läxan som repetition förekommer den hos en del elever. Inför prov får eleverna en gemensam stencil med uppgifter som har anknytning till de områden som provet omfattar. Då gör eleverna oftast det här häftet i skolan, men tar även hem det för att öva mer. Häftet är inget som läraren går igenom mer ingående utan eleverna arbetar med det och det finns heller ingen direkt kontroll över att häftet är gjort. Eleverna har prov i matematik i direkt anslutning till att häftet oftast är klart. Eleverna uttrycker att läraren ändå, utan att behöva kontrollera, ser om de arbetat med häftet eller inte, när eleven gjort provet. Ibland händer det att vissa elever glömmer att arbeta med häftet. En elev uttrycker ett direkt ointresse för matematik.

Elev A10: *"Orka göra matte. Tycker inte det är särskilt kul."*

Läxan för dessa elever är kollektiv, det vill säga, alla gör samma typ av läxa med samma typ av uppgifter. Tidigare förekom det också en läxa som hade som mål att eleverna skulle befästa multiplikationstabeller. Den innebar att eleverna hade läxa på en viss multiplikationstabell, som sedan förhördes på tavlan i skolan. Eleverna fick då göra tabellen

på tid och om man presterade bra fick man en stjärna. Denna läxa kan då anses vara en läxa där belöning utgår vid ett bra resultat (se kap. 2.2.1).

4.1.2 Läxa utifrån syftet att ligga i fas

En del elever arbetar enligt en annan modell. Den här modellen går ut på att de arbetar med sin matematikbok för att hålla sin planering som de gör varje vecka. För en del elever innebär den att de arbetar mer hemma på grund av att de inte arbetat den mängd i skolan som de kanske borde och för andra innebär läxan att de kan ligga före i sin planering. Läxan är alltså individuell och eleven gör tio uppgifter i sin matematikbok, alternativt arbetar 40 minuter med matematik hemma. Det är mer av karaktären beting och de skriver ner i sin planeringsbok varje vecka vilken sida de ska komma till i matematikboken när veckan är slut. Arbetar eleverna mer på lektionerna blir det oftast färre uppgifter att göra hemma.

Elev A9: *”Vi har inte läxa i matte. Man får beting om man ligger efter.”*

Ibland kan det hända att en del elever blir läxfria, men då beror detta på att de ligger väldigt långt fram i matematikboken. Detta är relativt ovanligt, även om det förekommer, enligt eleverna. Det genomförs inte heller här någon direkt kontroll över att uppgifterna i boken genomförs, utan det är mer av egenkontroll. En del elever rättar också sin egen matematikbok frekvent.

4.2 Engelska

I ämnet engelska förekommer det enbart en typ av läxa. Det är en repetitionsläxa som består av två delar, dels en del som behandlar ordkunskap (glosor), dels en del som behandlar den muntliga språkfärdigheten (högläsning). Enda skillnaden som framkommer är att vissa elever har läxa i engelska två gånger i veckan, medan andra har läxa en gång i veckan. Omfattningen på läxan är dock ungefär densamma, totalt sett.

Elev B2: *”Vi läser en sida text med glosor till. Ibland har vi starka verb.”*

4.2.1 Läxa med syfte att befästa språkkunskaper

Samtliga elever uttrycker att de kontinuerligt arbetar med ett kapitel i taget. Det består oftast i att det till en text förekommer ett antal glosor, som de övar på hemma.

Elev A3: *”Vi bara skriver glosorna och tar med texten hem.”*

De ska även kunna läsa texten och sträva efter ett bra uttal på densamma. Samtliga elever berättar även att de alltid lyssnar på texten som glosorna hör till innan de får sin läxa. Vissa elever påpekar även att de alltid läser texten högt efter läraren i samband med att de lyssnar på texten på CD.

En del elever har engelskläxa två gånger i veckan. Det är endast ett kapitel, men det är uppdelat på två gånger, och de har glosor till varje gång.

Eleverna har två olika typer av glosförhör. Den ena varianten som förekommer innebär att eleverna, fyra åt gången per läxförhör, skriver ett antal glosor och en längre mening på tavlan. Vilka elever det är som får skriva glosorna på tavlan är mer eller mindre slumpmässigt urval av läraren. När eleverna har skrivit glosorna, sätter sig eleverna igen och läraren går fram till tavlan och rättar orden och meningen. Detta resulterar i ett poängantal och har någon elev alla rätt får han eller hon en stjärna i protokollet som läraren för. Denna läxa kan, likt matematikläxan, också anses vara en läxa där belöning utgår vid ett bra resultat (se kap. 2.2.1).

De resterande eleverna har läxförhör på engelskläxan en gång per vecka. Då skriver eleverna glosorna i en bok som sedan lämnas in till läraren för rättning. Några elever påpekar att de ibland också skriver texter i sitt läxförhör, inte bara glosförhör.

Läxan i engelska är kollektiv för samtliga elever. Med det menas att alla elever har engelskläxa med exakt lika innehåll, i förhållande till varandra, varje läxtillfälle. Däremot är den högst individuell i den bemärkelsen att de förväntas göra sin läxa hemma mer eller mindre själv. Sammantaget kan läxan i engelska anses vara av en ”piagetansk” art, det vill säga eleverna arbetar med läxan själva och försöker med hjälp av sina inre tankar därmed konstruera och befästa ett främmande språk. Det är ett exempel på kognitiv konstruktivism (se kap. 2.2.2)

4.3 Svenska

När det gäller ämnet svenska har endast vissa elever mer eller mindre kontinuerlig läxa i form av ordkunskap. Det framkommer att det finns olika tillfälliga läxor för resterande elever, men de är sällan av större art. Dessa läxor innehåller oftast ordkunskap, men även en form av rättskrivning.

4.3.1 Läxa utifrån syftet att repetera och befästa

I ämnet svenska innebär repetitionsläxan inte att repetera *gammal* kunskap inför prov som i ämnet matematik. I svenskämnet repeteras *ny* kunskap i syfte att befästa hur ord stavas i det svenska språket. Med detta menas att det varje vecka finns ett nytt antal ord med en typ av stavning eller liknande gemensam, som ska vara föremål för läxa till nästkommande vecka. Det innebär då att läxan består av *ny* kunskap som eleverna förväntas repetera in och befästa till veckan efter. Då genomför läraren ett läxförhör, där vederbörande sedan rättar elevernas stavning. Rättningen går till på så sätt att läraren skriver elevernas totala antal fel i deras böcker. Den här läxan kan anses vara en läxa med ett förhör i formen av mildare bestraffning (se kap. 2.2.1).

Det finns dock många likheter mellan den här typen av läxa i svenska och läxan i engelska. Speciellt formen av *ny* kunskap som lärarna anser bör repeteras för att befästas. Det är intressant att se att det är två språkämnen som detta förekommer i. I initialskedet skiljer sig dock de två ämnena ifrån varandra. Läxan i engelska föregås av en mer utförlig genomgång av det kapitlet eleverna har i läxa. De både lyssnar på texten, läser texten på engelska och går igenom glosorna skriftligt i sitt eget gloshefte, innan de förväntas ta ett individuellt ansvar för sin läxa. Läxan i svenska innebär oftast att eleverna arbetar med ett nytt kapitel i sin svenskbok individuellt och att de efter genomgången kapitel övar på de ord och meningar som kapitlet består av. Läraren har ingen muntlig genomgång likt den i engelska och inte heller någon lyssningsövning. Det verkar till synes vara så att fokus på svenskläxorna enbart ligger i att stava orden rätt, medan fokus i engelska är mer uppdelat på både uttal och rättstavning.

Elev B1: *”Man kan göra i svenska-boken. Eller att man lär sig ord. Man tar ut ord, så övar man på dom. Till exempel ng-ljudet.”*

4.4 SO-ämnena

Det samlade begreppet SO-ämnena innehåller fyra enskilda ämnen. Det framkommer dock att lärarna i princip enbart fokuserar på två av dessa ämnen, historia och geografi. I alla fall när det kommer till läxan och om eleverna har läxor i SO-ämnena. Det är mycket möjligt att eleverna i skolan läser både religion och samhällskunskap också, men de har mycket sällan eller ingen läxa alls i de här två ämnena.

4.4.1 Läxa utifrån syftet att repetera och befästa

På samma sätt som läxan i svenska innebar att både repetera och befästa, gäller detta också läxan i både historia och geografi. Skillnaden mellan läxan i svenska och läxan i historia/geografi är att den senare föregås av aningen mer genomgång och föreläsning än svenskläxan. När det gäller läxan i historia/geografi arbetar eleverna mer med texter i läromedel där det plockas ut viktig kunskap, som ska repeteras och befästas. Eleverna arbetar med läxan i huvudsak individuellt. Det som ska ingå i läxan utgår från ett läromedel och det är läraren som skriver upp vad som ska ingå. Det som ingår är gemensamt för alla och eleverna skriver själva upp den utplockade informationen som ska repeteras. I historia handlar det ofta om olika tidsepoker, främst i Sverige. Då ingår det också att läsa om de svenska regenterna under respektive period. I geografi arbetar eleverna ofta med länder. En del elever uttrycker att de brukar skriva om ett land och ibland rita en karta till.

Läxan kontrolleras inte på samma sätt som exempelvis svenska och engelska. Ofta sker kontrollen muntligt genom att läraren ställer frågor till eleverna, som får svara. Ibland får eleverna någon typ av test. Detta sker då oftast i geografi, där de får en så kallad blindkarta för att fylla i geografiska platser. Det förhöret har då föregåtts av en liknande karta med namngivna geografiska platser, som eleverna förväntas repetera in.

Eleverna har inte läxa i SO-ämnena speciellt ofta. I alla fall inte speciellt frekvent. Detta framkommer då en del elever inte kommer ihåg vare sig hur läxan ser ut i dessa ämnen eller när de hade en sådan läxa senast.

Elev A2: *”Vet inte riktigt hur den ser. Det var så länge sedan, jag kommer inte ihåg.”*

4.5 Elevers och föräldrars syn på läxor

Elevers syn på läxor varierar en aning. En del elever anser att läxorna är relativt bra. De tycker att de lär sig en hel del på sina läxor och på frågan om hur de skulle vilja att läxorna skulle se ut om de fick bestämma, svarar de att de tycker att läxorna ska se ut som de redan gör. En elev uttrycker att det är bra att arbeta hemma för att det är lugnt och tyst.

Elev A6: *”Skulle inte vilja jobba så mycket i skolan. Vill hellre jobba hemma.”*

Flera elever uttrycker att läxorna är jobbiga, men att de verkar fylla en funktion. Två elever uttrycker att de gör läxorna för att utvecklas och förstå mer av det arbetet man gör i skolan.

Elev A5: *”Det är jobbigt, men man måste göra dem för att bli bättre.”*

Elev A4: *”Man vill ha det för att lära sig, men man vill inte ha det för att det är tråkigt.”*

Några elever tycker att läxorna är tråkiga. Att läxan är ett hinder för den egna fritiden framkommer tydligt.

Elev B3: *"De är i vägen ibland om man har planer"*

Elev A10: *"Läxorna är tråkiga. Man kan inte göra dom varje kväll. Man har aktiviteter."*

Det verkar ändå som att dessa elever gör sina läxor som de ska, men att de hellre hade gjort allt i skolan. De ser läxorna som ett nödvändigt ont, men det verkar inte som att de gör någon större ansträngning att föra fram sina åsikter kring de läxor de har.

En del elever uttrycker en ambivalent hållning till läxorna i skolan. De vet inte riktigt vad de tycker och har inte skapat sig en uppfattning om det heller. Däremot kan de ofta säga om vissa läxor är roliga än andra.

Elev B3: *Färre och roligare läxor. Typ andra uppgifter som läxa. Till exempel inte bara räkna i matteboken."*

Att några elever är mer praktiskt lagda till sin inläring framkommer en aning. De ser gärna fler praktiska läxor i skolan.

Elev B2: *"Jag vill gärna ha fler praktiska läxor. I idrott hade vi en läxa där vi sprang och sen tog puls."*

Det finns också en önskan om att skriva mer fria uppgifter som läxa. Det skulle kunna innebära mer av uppsatser och längre texter, exempelvis berättelser.

Elev A6: *"Mer att man skriver uppsatser på datorn. Kanske skriva berättelser på engelska."*

Eleverna pratar sällan med deras föräldrar om läxor i hemmet. Det som framkommer av analysen är att läxorna verkar ha en naturlig plats både i skolan och i hemmet och att de sällan diskuterar läxans utformning. Näst intill alla elever uttrycker att deras föräldrar har en positiv syn på läxorna i skolan. Utifrån detta skulle det kunna tänkas vara så att läxorna är en länk mellan skola och hem, som föräldrarna anser värdefull. En elev uttrycker att föräldrarna tycker det är bra att barnen även arbetar med skolarbete hemma.

Elev B3: *"De tycker läxorna är bra. Man jobbar lite på fritiden och inte bara i skolan. Jag ska också göra läxorna före allt annat och inte bara se läxorna som tråkiga."*

Sammanfattningsvis verkar det, enligt min analys, finnas olika typer av elever med olika typer av inlärningsstilar. En del elever arbetar gärna där det är tyst och lugnt, vilket oftast är i hemmet. Skolan är stundtals en mycket aktiv och ljudlig miljö, i den bemärkelsen att eleverna ofta samtalar med varandra. Där kanske en del elever har svårt att komma till ro med sitt skolarbete. Det skulle kunna vara så att dessa elever bättre kanske passar in i en mer

konstruktivistisk undervisning (se kap. 2.2.2) där de kan arbeta med sitt eget arbete utan att behöva föra längre samtal med omgivningen. Samtidigt finns det också elever som till synes hellre hade lärt sig mer av att arbeta tillsammans i skolan, där en aktiv språklig miljö stimulerar dessa elever i sitt skolarbete.

4.6 Lärares intentioner med läxor – enligt elever

Vad lärare har för intentioner med läxor är något som många elever inte reflekterat över. Antagligen är det inte heller många elever som frågar sig varför man har vissa läxor, utan de genomför dessa utan ifrågasättande. Det kan också tänkas vara så att eleverna har andra saker att fundera på, som gör att de i mycket liten skala funderar på vad läraren anser att de lär sig med hjälp av läxor. Gemensamt för de få elever som funderat kring lärarens mål och mening med läxor är att de dels tror att läraren vill att de lär sig mer i det ämnet som läxan behandlar, dels att de lär sig att arbeta mer självständigt.

Elev A9: *"Dom tycker nog att man blir bättre på ämnena."*

Elev A6: *"Kanske att man arbetar mer självständigt."*

Elev B1: *"Vet inte riktigt vad lärarna tycker. Kanske att man ska ta lite eget ansvar."*

Den här åsikten är tydlig hos några elever, läraren vill att eleverna ska ta mer ansvar och även lära sig att arbeta självständigt. Det är dock endast ett fåtal elever som reflekterat över detta. De flesta elever vet inte vad deras lärare har för avsikter med läxorna.

4.7 Elevens syn på skolan

Eleverna har en varierande syn på skolan. Många elever verkar trivas bra, men samtidigt framställs ofta skolarbetet negativt och aktiviteter som är roliga i skolan är raster, idrottsdagar och i viss mån större grupparbeten.

Elev A4: *"Det är roligt när man har idrott och andra såna dagar."*

Elev A6: *"När vi håller på med något kul och annorlunda är det roligt. I 4:an gjorde vi ett radioprogram. Det är kul med grupparbeten som sticker ut lite."*

Gemensamt för många elever är att de tycker skolan är rolig när de har varierande uppgifter och varierande lektioner. Detta kan tyckas vara självklart för många utomstående, just detta att eleverna helst vill ha ett varierat arbete, men i skolan verkar det som om det här problemet

kan uppstå med statistiskt upplagda lektioner som ungefär ser likadana ut från gång till en annan.

Att skolan är trevligare att vara i under vår och sommar än under höst och vinter är också något eleverna uttrycker.

Elev B1: *"Skolan är rolig när solen skiner och när man mår bra."*

Elev A3: *"Det är tråkigast på vintern. Då är det kallt och man har mycket läxor."*

Det är intressant att fundera på varför dessa åsikter kommer fram. Det kan antas bero på att eleverna är i den ålder de är i och är på väg till annan skola. Det kan också tänkas att det uppstår många konflikter mellan elever och lärare, när de hellre vill vara inne på raster och dylikt, för att de anser att vädret är dåligt. Detta är oftast en stor skillnad mellan skolår 4-6 och skolår 7-9 i den bemärkelsen att det ofta är naturligt att vara inne på raster i skolår 7-9. Det kanske det däremot inte är i samma utsträckning i skolår 4-6.

4.8 Hur eleverna arbetar med sina läxor

Hur eleverna arbetar med sina läxor, skiljer sig inte speciellt mycket. De gör ofta sina läxor självständigt utan hjälp.

Elev B3: *"Jag gör alltid alla mina läxor självständigt."*

De läxor eleverna ofta gör själv är matematik och svenska. I viss mån kan det också vara läxor i historia/geografi. Däremot brukar de ofta få hjälp av någon när det gäller läxan i engelska.

Elev B2: *"Svenska och matte gör jag oftast självständigt. När jag har engelska frågor jag lite, jag behöver bli förhörd så jag får bra uttal."*

Det verkar dock vara så att de aktivt vill ha hjälp, då de måste öva muntligt på en text. Eleverna vill kunna få rätt uttal på sitt engelska språk och detta kräver då hjälp av någon i närheten. Ofta får de hjälp av sina föräldrar, men vissa elever brukar få hjälp av äldre syskon. Ett par elever berättar att de ibland även sitter några kompisar tillsammans och gör sina läxor. Det framgår att eleverna ofta har förhör även hemma på sin läxa. De vill att någon ska förhöra dem, så att de vet att de kan sin läxa. De har olika hjälp beroende på vilken läxa som ska förhöras. Eleverna vet vem av deras närstående det är som kan vissa ämnen, och använder sig av de personerna till respektive läxa. Det kan antas att eleverna tycker att det är bra att de får hjälp av någon som kan lite mer i det ämnet man har i läxa. Det kan göra det lättare att förstå det innehåll som läxan behandlar.

Mot bakgrund av den kvalitativa analysen framkommer det att eleverna aktivt arbetar med sina läxor hemma. De gör medvetna val när de vill ha hjälp och vill ofta bli förhörda på sin läxa innan läraren gör kontrollen i skolan.

4.9 Sammanfattning av resultatet

När jag gjorde uppdelningen i de fyra ämnesområdena fann jag en del likheter mellan ämnena. Vad som framkommer är att läxan ofta är utformad som en repetitionsläxa. Dels för att repetera gammal kunskap, som exempelvis i matematik, men också för att lära sig ny kunskap genom att repetera den. Då handlar det mer om en variant på inläring än på just att repetera något som eleven i fråga redan kan. Detta framkommer tydligt i språkämnen. Där förefaller det vara så att lärarna tycker att inläring av språk bäst sker med hjälp av repetition av ord eller meningar. Det här fenomenet verkar också uppkomma i SO-ämnen, även där använder lärarna just repetition som inlärningsstil.

5 Diskussion

Här kommer jag att diskutera resultatet av min undersökning i förhållande till vad tidigare forskning kommit fram till när det gäller läxans innehåll och vilken roll pedagogiska teorier och styrdokument spelar vid läxans utformning.

När det gäller läxans utformning i matematik är den, enligt intervjuerna, högst individuell. Eleverna planerar ofta den själva och den är inte styrd av läraren. Den är, i förhållande till de andra ämnena, inte någon direkt läxa, utan är endast arbete antingen i form av repetition alternativt beting för att hålla sig till sin planering. I engelska och i svenska är läxan mer utformad som en repetition där man ”nöter” in ord och texter för att på något sätt befästa ett språk. Den är ungefär likadant utformad i SO-ämnena. Där arbetar eleverna främst med historia och geografi, vilket i sig kan diskuteras då SO-blocket brukar definieras av *fyra* ämnena – historia, samhällskunskap, religion och geografi. Det verkar som två av dessa fyra fallit bort av okänd anledning.

5.1 *Läxan som en möjlig arbetsmetod*

När det gäller utformningen som ett beting för att ligga i fas med sin planering, kan det skapa en onödig stress hos eleverna. Speciellt om eleverna, som det framkommer i intervjuerna, arbetar med att komma till vissa sidor i matematikboken. Då fokuseras det inte särskilt mycket på vad man som lärare vill att eleverna ska lära sig i ämnet, utan i stället blir det en ständig kamp för att hålla sig till de olika beting på sidor som eleverna själva ställt upp inför varje vecka. Matematiken blir inte särskilt synlig när ”läxan” är definierad som tio uppgifter i matematikboken, alternativt 40 minuters räknande hemma. Det innebär att elever som väljer att räkna 40 minuter, istället för tio uppgifter, kan komma att räkna mycket mer hemma än vad de kanske behöver. Dessa ambitiösa elever blir aldrig färdiga, för det finns alltid mer att göra. Hellsten (2000) menar att dessa elever mycket lätt kan drabbas av stressrelaterade problem, eftersom de aldrig får någon avgränsning. Trots att dessa elever, vilket framkommer i intervjuerna, arbetar flitigt och ligger långt fram i sin planering, är de nästan aldrig läxfria. Om eleverna arbetar efter beting och i förhållande till en planering, bör också läxan ha en utformning efter hur eleven arbetar och vad dess styrkor och svagheter ligger i ämnet. Alla kan därför inte ha samma innehåll i läxan, utan detta måste helt individualiseras. Läxan måste också vara starkt avgränsad till något område och inte så öppen som den i dagsläget är för en del elever.

Cooper (2007) menar att pedagoger bör se till *hur* eleverna lär sig och forma läxorna utifrån detta, för att läxorna ska vara så effektiva som möjligt. I nuläget är läxan i matematik konstruerad utifrån ett kognitivt konstruktivistiskt sätt att se på inläring. Detta kanske passar en del elever, men långt ifrån alla. Det finns elever som i vissa lägen måste få diskutera med andra i sin omgivning omkring ett fenomen för att lära sig mer om detsamma. Likaså finns det

elever som behöver få jämförelser med andra fenomen för att förstå vad man håller på med. Detta innebär att verksamma pedagoger i skolan i mycket större grad måste titta på kursplanen i matematik för att mer lyfta fram vad skolan ska sträva mot att eleverna ska kunna. Då kan undervisningen anpassas efter vilka mål som finns uppsatta i ämnet. Det bör på något sätt finnas läxor i matematik, då detta enligt Eren & Henderson (2009) har positiva effekter. Elever som har läxa i matematik presterar mycket bra på prov och därmed sammantaget i ämnet.

I engelska och i svenska repeteras kunskap in och förhoppningsvis befasts också denna hos eleverna. Detta förfarande är mycket likt ett behavioristiskt sätt att se på kunskapsinläring. När läxan följs upp belönas elever som lyckas bra med läxan och detta sammanställs i ett dokument. Även här kan det sägas att det finns elever som kanske lär sig bäst genom det här sättet att lära sig på, men man kan inte säga att alla gör det. Det skulle kunna vara så att en del elever lär sig mer på att muntligt tillsammans läsa sin läxa utan förhör av den här typen. På vilket sätt eleverna än jobbar på, spelar läraren en central och viktig roll. Cooper (2007) menar att läraren är oerhört viktig i uppföljningskedet. Om en läxa ska vara effektiv för lärandet, vilket kan förmodas vara alla lärares önskan, måste den utformas efter hur eleverna lär sig och den måste också följas upp rejält av läraren.

När eleverna har läxor i historia och geografi fokuseras det mycket på fakta. Det gör att läxan även här skulle kunna kategoriseras som en behavioristisk läxa där eleverna ”nöter” in, av lärarna bestämd, viktig kunskap. Detta testas senare kollektivt. Styrdokumentet i SO-ämnen är mycket tydliga när det gäller vilka kvaliteter som skolan ska sträva mot att alla elever ska uppnå. Till exempel uttrycks det i kursplanen för historia att eleven ska utveckla en historisk medvetenhet för att kunna se sambanden mellan dåtid och nutid och därmed kunna förstå varför det ser ut på vissa sätt i både närmiljön och i omvärlden. Dessa strävansmål måste på ett mycket tydligare sätt genomsyra den läxa man ger i SO-ämnen om man ska använda läxan som arbetsmetod i de här ämnena.

Skolan bör också möjliggöra för eleverna att förlägga sin läxläsning under skoltid. Buell (2004) menar att eleverna kan få ut mycket av sin läxa genom att göra den på plats i skolan där de har tillgång till kompetent hjälp och bra hjälpmedel om det skulle behövas. Återigen kan man säga att pedagogerna helt bör koncentrera sig på att utröna på vilket sätt eleverna lär sig nya kunskaper för att uppnå maximal kunskapsutveckling. Detta gäller i samtliga ämnen och i princip alla åldrar. Undantag gäller här de lägre åldrarna, enligt Buell (2004). Det ger sällan något positivt utslag att ge läxor till dessa elever.

Buell (2004) menar också att en viktig del i hur väl eleverna tar till sig och lär ny kunskap, är graden av ämnesintegration. Han menar att pedagoger i hög grad måste integrera ämnena med varandra och på ett tydligare sätt koppla teorin med praktiken, det vill säga vardagen utanför skolan. Då skapas ett meningsfullt sammanhang för eleverna och de kan knyta ihop olika delar till en betydelsefull helhet som de förstår. När man tittar på strävans- och uppnåendemålen i kursplanerna ser man att pedagoger mer måste integrera skolämnena med

varandra för att nå de uppsatta målen. Detta är oerhört viktigt för pedagogerna i skolverksamheten att ta till sig och fundera på hur man kan göra detta. Det är också av godo att som pedagoger samarbeta mer, då arbetslaget mer delar på ett ansvar som kan vara tungt att bära som enskild pedagog. Det är inte alltid pedagoger har vissa ämneskompetenser som krävs för att undervisa i vissa ämnen, vilket enkelt kan kommas åt genom gediget samarbete mellan kollegor och ämnesintegration. Det gör vidare att pedagoger utvecklas och lär av varandra och blir duktigare, vilket är en viktig faktor för hur eleverna klarar skolan enligt Buell (2004).

5.2 Eleven i centrum

För att eleverna ska uppnå maximal kunskapsutveckling i skolan, bör lärare mer aktivt och dagligen använda sig av de styrdokument vi har att arbeta med i skolverksamheten. Det är dessa dokument som styr vad vi ska göra i skolan, inga andra. Lärare i verksamheten måste också på ett tydligare sätt kartlägga på vilket sätt eleverna lär sig nya kunskaper. Alla elever lär inte likadant och kommer aldrig att göra det heller. Eleverna är olika individer som på olika sätt tillgodogör sig kunskap under tiden de går i skolan. Därför är det av mindre vikt att diskutera läxans vara eller inte utan istället diskutera vilka elever som lär sig med hjälp av olika typer av läxor. Den kan nämligen se ut på olika sätt. En del elever lär sig med hjälp av praktiska läxor och en del med hjälp av teoretiska läxor. Några elever säger att de helst inte skulle vilja ha några läxor, utan istället arbeta i skolan. I det här läget bör läraren tillsammans med eleven diskutera om läxan är en bra arbetsmetod för den eleven överhuvudtaget. Det kanske är så att den eleven inte lär sig maximalt med hjälp av läxor, utan hellre arbetar på ett annat sätt. Det är för eleverna vi är pedagoger och därför måste vi med alla möjliga medel få alla elever att uppnå de mål som uttrycks i styrdokumentet. Lärarna i skolan måste därför mycket tydligare konstruera läxan utifrån elevens förutsättningar att lära sig, enligt Cooper (2007). Detta innebär samtidigt att man som pedagog måste vara allt mer införstådd med vilka pedagogiska teorier det finns inom utbildningsvetenskapen. Detta för att på ett professionellt sätt kunna se hur eleverna man har i skolan lär sig maximalt.

Föräldrar utgör ofta en stark påverkanskraft på skolverksamheten. Samtliga elevens föräldrar i undersökningen tycker att läxor är bra och att skolan bör använda den här arbetsmetoden. Vad detta beror på kan jag inte säga, men det kan antas att föräldrar gärna vill följa sitt barns skolgång och den blir väldigt tydligt om skolan använder läxan som metod i skolan och som följer med hem när skoldagen är slut. Vad jag kan vara kritisk mot, i skolverksamheten i stort, är att det är läxan som i många fall enbart är kommunikationen mellan skola och hem. Då tappar läxan sin funktion som arbetsmetod och istället blir det en budbärare utan mål och mening. Eleven måste stå i centrum i skolan och det är elevens förutsättningar att lära sig nya kunskaper som ska vara av vikt när vi planerar vår undervisning.

6 Framtid

6.1 *Hur vi arbetar vidare*

Sammanfattningsvis vill jag påstå att läxorna definitivt ska ses över. Med stöd av min undersökning anser jag att de ska ses i form av en arbetsmetod och inte en budbärare mellan skola och hem. Lärare i verksamheten måste mycket tydligare fokusera på skolans uppdrag och i allt högre utsträckning lägga vikt vid de styrdokument vi har att röra oss med. Kursplanerna lämnar mycket utrymme att utforma en undervisning som ser till att alla elever når de mål som statsmakten satt upp för vår verksamhet. Det innebär vidare att man som lärare inte kan välja *en* pedagogisk teori som helhjärtat genomsyrar undervisningen. Vidare måste eleverna tas med på ett aktivt sätt i planeringen av undervisningen, så att deras syn på lärande kommer fram. Enligt styrdokumentet ska skolan i allt högre grad individualisera verksamheten och se alla elevers behov i skolan. På något sätt har vissa arbetsmetoder, bland annat läxan, halkat efter och inte tagits med i den här utvecklingen. Den forskning jag tittat på visar att läxorna bör individualiseras efter elevernas möjligheter att lära sig och tillgodogöra sig ny kunskap. Detta måste verkställas i den dagliga verksamheten framöver. På det här sättet kan vi få en skola där eleven står i centrum och där alla elever behandlas utifrån deras förutsättningar att lära sig.

6.2 *Fortsatt forskning*

När det gäller fortsatt forskning vore det än mer intressant att titta på resten av skolans olika ämnesområden i förhållande till läxans utformning och innehåll. Detta för att få en helhetsbild av skolans verksamhet. Likaså skulle det vara intressant att göra en studie som undersökte i vilken grad eleverna är praktiskt respektive teoretiskt lagda i sitt lärande, för att få en kartläggning av hur lärare mer explicit kan arbeta med läxor av både teoretisk och praktisk art. Slutligen skulle det vara av värde för pedagoger på fältet att få reda på i vilken utsträckning läxor egentligen har för betydelse för föräldrar när det gäller föräldrars insyn i deras barns lärande.

Referenser

- Brodin, P. & Lund, M. (2008). *Elever och lärares syn på läxor*. Högskolan i Gävle, c-uppsats.
- Buell, J. (2004). *Closing the book on homework*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Cooper, H. (2007). *The battle over homework*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Danielsson, H. & Enemar, E. (2008). *Lärares syn på läxor i grundskolan*. Göteborgs universitet, c-uppsats.
- Dysthe, O. (1996). *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Eren, O. & Henderson, D. (2009). *Are we wasting our children's time by giving them more homework?*. University of Nevada/State University of New York.
- Esaiasson, P. m fl., (2007). *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Gilje, N. & Grimen, H. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.
- Gustavsson, M. & Svensson, S. (2008). *Läxorna bör förändras*. Högskolan i Kalmar, c-uppsats.
- Hellsten, J-O. (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Imsen, G. (2006). *Elevers värld – introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsson, L-L. (2007). *Föräldrars inställning till läxor*. Högskolan i Kalmar, c-uppsats.
- Kjellgren, H. & Koskenniemi, I. (2006). *Läxors effekter och elevers förhållningssätt till läxor*. Luleå tekniska universitet, c-uppsats.
- Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Pass, S. (2004). *Parallell paths to constructivism*. Greenwich, CT: IAP Inc.
- Skolverket. (2000). *Kursplan i engelska*. Stockholm.
- Skolverket. (2000). *Kursplan för matematik*. Stockholm.
- Skolverket. (2000). *Kursplan i SO-ämnena. Gemensam del*. Stockholm.

Skolverket. (2000). *Kursplan i historia*. Stockholm.

Skolverket. (2000). *Kursplan i samhällskunskap*. Stockholm.

Skolverket. (2000). *Kursplan i religion*. Stockholm.

Skolverket. (2000). *Kursplan i geografi*. Stockholm.

Skolverket. (2000). *Kursplan i svenska*. Stockholm.

Stukat, S. (2006). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1 – intervjuguide

Intervjuguide – elevers uppfattning om sina läxor

1. När är det som roligast att gå i skolan?
2. När är det som tråkigast att gå i skolan?
3. Vad tycker du om läxor?
4. Vad tycker du att du lär dig med hjälp av läxor?
5. Vad tror du lärare tycker att man lär sig med hjälp av läxor?
6. Vad tycker dina föräldrar om läxor?
7. Beskriv hur läxan ser ut i
 - 7:1 Matematik?
 - 7:2 Svenska?
 - 7:3 engelska?
 - 7:4 SO?
8. Hur tycker du att läxorna skulle se ut om du fick bestämma?
9. När man får läxa, hur går det till?
 - 9:1 I matematik?
 - 9:2 I svenska?
 - 9:3 I engelska?
 - 9:4 I SO?
10. Hur går det till när läxan kontrolleras?
 - 10:1 I matematik?
 - 10:2 I svenska?
 - 10:3 I engelska?
 - 10:4 I SO?
11. Hur ofta gör du läxor självständigt?
 - 11:1 Vilka läxor gör du självständigt?
12. Hur ofta gör du läxor med hjälp av någon annan?
 - 12:1 Vilka läxor gör du med hjälp av någon annan?
 - 12:2 Vem får du hjälp av?
13. Har du något mer du vill säga om dina läxor i skolan?

Bilaga 2 – brev till föräldrar

Till föräldrar till elever i klass x och klass y

Hej!

Jag heter Sebastian Rundberg och är lärarstudent vid Göteborg universitet. Jag läser min sista kurs på lärarprogrammet, som innebär examensarbete.

Min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) har jag genomfört på två skolor, skola x och nu senast skola y. Där har N.N varit min lokala lärarutbildare.

Mitt examensarbete kommer bland annat att handla om hur elever uppfattar sina läxor i matematik, svenska, engelska och SO samt vad eleverna tycker att de lär sig med hjälp av sina läxor. Jag vill därför fråga Er föräldrar om jag får lov att intervjua Ert barn för att sedan använda det materialet till mitt arbete.

Jag kommer att slumpvis plocka ut 10 elever i respektive klass för en intervju, så alla elever kommer inte att bli intervjuade. Jag kommer också att spela in intervjuerna för att lättare kunna analysera dessa efteråt.

De elever som jag intervjuar kommer att vara anonyma i mitt arbete. Den information som kommer fram under intervjun kommer heller inte kunna spåras till någon enskild elev.

Om Ni undrar över något kan jag kontaktas på gusruseb@student.gu.se

Tack på förhand!

Sebastian Rundberg

Jag godkänner att mitt barn får medverka i en intervju kring läxor i skolan.

Jag godkänner **inte** att mitt barn får medverka i en intervju kring läxor i skolan.

Barnets namn: _____

Vårdnadshavares underskrift: _____

Lämnas till klassföreståndaren **senast** tisdag den 21 april.